

VPRAŠANJA ŽIVLJENJA IN SMRTI

I. Chris Wright in Sue Haines: USPEH IN IZPOLNITEV –

Iskanje smisla 3

Uvod	5
1. Vse, kar ste si vedno želeli	6
2. Hrepenenja	10
3. Različne poti	15
4. Krščanska izbira	20
5. Noben človek ni otok	26
6. Uresničevanje	29

II. Chris Wright in Sue Haines: TRPLJENJE –

Zakaj, o Bog, zakaj? 33

Uvod	35
1. Zakaj trpijo dobri ljudje?	36
2. Ni naša stvar, spraševati zakaj: budistični pogled na trpljenje	38
3. Temna plat medalje	40
4. Skrivnost trpljenja	43
5. Zgodba o trpečem Jobu	46
6. Primer holokavst	49
7. Ima trpljenje smisel?	53
8. Trpeči Bog	57
9. Bog z nami	61

III. Sue Haines in Chris Wright: SPOLNOST IN RELIGIJA –

Veliko češčenje 65

Uvod	67
1. Znaki težav	68
2. Kaj pomeni biti ŽENSKA?	70
3. Kaj pomeni biti MOŠKI?	73
4. Moško in žensko v skladnosti	76
5. Dejanje, ki združuje za vse življenje	79
6. POROKA: čudež vseh čudežev	83
7. Moški z moškimi: ženska z žensko	87
8. SAMSKI STAN: dobra izbira	91
9. Po božji podobi	95

IV. Chris Wright: ŽIVLJENJE IN SMRT –

Poslednje obzorje 97

1. Neozdravljiva bolezen	99
2. Nočna mora nesmrtnosti	101
3. Smrt: neprecenljiva pomoč	104
4. Učimo se umreti	108
5. To je tisti trenutek	111
6. Kdo umre?	113
7. Življenje po smrti	116
8. Onkraj bolečine	120
9. Življenje z nesmrtnimi	126

VPRAŠANJA ŽIVLJENJA IN SMRTI

- I. Chris Wright in Sue Haines: USPEH IN IZPOLNITEV – Iskanje smisla
- II. Chris Wright in Sue Haines: TRPLJENJE – Zakaj, o Bog, zakaj?
- III. Chris Wright in Sue Haines: SPOLNOST IN RELIGIJA – Veliko češčenje
- IV. Chris Wright: ŽIVLJENJE IN SMRT – Poslednje obzorje

Naslov izvirnika:

- MATTERS OF LIFE AND DEATH (v izvirniku so izšle štiri posamične knjižice:
- Chris Wright and Sue Haines: SUCCES AND FULFILLMENT – A search for meaning
  - Chris Wright and Sue Haines: SUFFERING – Why, silent God, why?
  - Sue Haines and Chris Wright: SEXUALITY & RELIGION – The great celebration
  - Chris Wright: LIVING AND DYING – The ultimate horizon?)

Poslovenil: Marko Dobravec

Stavek in oprema: ONZ Jutro

Izdalo in založilo: ZALOŽNIŠTVO JUTRO, Jutro d.o.o., Glinškova pl. 22,
1001 Ljubljana, p.p. 3245

Za založbo: Stane Kodrič

Copyright © za slovensko jezikovno področje: Jutro d.o.o., Ljubljana

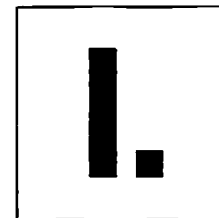
Tisk: Tiskarna DAN, d.d., Ljubljana

Text copyright © 1991 Chris and Sue Haines.

Original edition published in English under the title Matters of Life and Death

by Lion Publishing, Oxford, England.

Copyright © 1991 Lion Publishing.

USPEH IN IZPOLNITEV

Iskanje smisla

Chris Wright in Sue Haines

CIP - kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

236.1

WRIGHT, Chris
Vprašanja življenja in smrti / [poslovenil Marko Dobravec]. - 1. natis. - Ljubljana : Jutro, 1997

Prevod dela: Matters of life and death. - Vsebina na nasl. str.:
Uspeh in izpolnitev = Succes and fulfillment ; Trpljenje = Suffering ; Spolnost in religija = Sexuality & religion / Sue Haines in Chris Wright. Življenje in smrt = Living and dying / Chris Wright

ISBN 961-6006-31-2
1. Haines, Sue

59854592

**Knjigo lahko naročite: JUTRO, Glinškova pl. 22, 1001 Ljubljana, p.p. 3245
ali po telefonu (061) 168-168-1**

Napravimo življenje nekaj vredno.

Sreča?

Slava?

Hrepenenja

Denar?

Kam grem?

Citati

Zahvaljujemo se založbam in lastnikom avtorskih pravic za dovoljenje, da smo lahko uporabili njihovo gradivo. Ti viri so (naslovi so v izvirniku):

Stran 5: Willy Russell, *Shirley Valentine*, Methuen

Stran 7: "Five Hundred Million Pounds", Steve Turner, *Up to Date*, Hodder and Stroughton Limited

Strani 8, 10, 12, 26: Rabbi Harold Kushner, *When All You've Ever Wanted Isn't Enough*, Pan Books

Stran 8: Peter Vardy, *And If It's True*, Marshall Pickering; *Radio Times*, Avgust 1991

Stran 9: "Not Waving but Drowning", Stevie Smith, *The Collected Poems of Stevie Smith*, Penguin 20th Century Classics, z dovoljenjem Jamesa MacGibbona

Stran 10: citati iz J. Thomson, *Many Thoughts*, Edward Arnold

Stran 11: "Stirrings", Edwina Gateley, *Psalms of a Lay Woman*, published by Anthony Clarke, Wheathamstead, Hertfordshire

Stran 13: C. G. Jung, *Modern Man in Search of a Soul*, quoted in H. Kushner, *When All You've Ever Wanted Isn't Enough*

Stran 14: Martin Israel, *Gethsemane*, citirano v J. Thompson, *Many Thoughts*

Stran 15: B. Wintersgill and J. Dyson, *Life, the Universe and You* Longmans

Stran 16: Professor John Bowker, *Worlds of Faith*, BBC Enterprises Ltd

Stran 18: Andrew Harvey, *A Journey to Ladakh*, Collins Fontana

Stran 21: povzeto po knjigi *Joni*, by Joni Eareckson and Joe Musser, copyright © 1976 by Joni Eareckson and Joe Musser; uporabljeno z dovoljenjem Zondervan Publishing House (v VB izdala založba Marshall Pickering)

Stran 23: Carlo Carretto, *Summoned by Love*, Darton, Longman and Todd

Stran 23: Cliff Richard, *Single Minded*, navedeno z dovoljenjem Hodder and Stoughton Ltd/New English Library Ltd

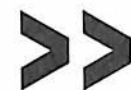
Stran 24: Jackie Pullinger, *Chasing the Dragon*, navedeno z dovoljenjem Hodder and Stoughton Ltd/New English Library Ltd; Mother Teresa, *The Love of Christ*, Collins Fount

Stran 27: Bob Geldof, *Is That It?*, Sidgwick and Jackson Ltd

Stran 28: Jean Vanier, *The Broken Body* and *The Challenge of L'Arche*, Darton, Longman and Todd; Desmond Tutu, in Shirley du Boulay, *Tutu: Voice of the Voiceless*, Hodder and Stoughton Limited

Stran 30: Paul Tournier, *The Adventure of Living*, Highland Books; Gerard Hughes, *God of Surprises*, Darton, Longman and Tod

UVOD

Kar naprej sem premišljevala o tem, kako sem živela tako nevedno življenje ... Sama pri sebi sem si mislila, da je bilo moje življenje pravi zločin – zločin proti Bogu, ker ... ga nisem polno izživela. Dovolila sem si živeti to majhno življenje, medtem ko je bilo v meni toliko možnosti. Toliko vsega, s čimer bi bila lahko živela polnejše življenje, a je vse ostalo neizkoriščeno in zdaj ne bo nikoli uporabljeno. Zakaj ... zakaj dobiš ... vse to življenje, če ga ne moreš uporabiti? Zakaj ... zakaj dobiš ... vsa ta občutja in sanje in upe, če jih nikoli ne moreš uresničiti? <<

Willy Russell, *Shirley Valentine*

Ima življenje kakšen smisel?

Ali imajo moje odločitve in izbori kakšen pomen?

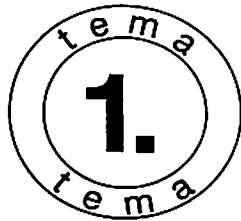
Kako naj oblikujem svoje življenje, da bo nekaj vredno?

Bom našel pravo srečo?

Večina med nami si želi, da bi naše življenje nekaj pomenilo. Radi bi vedeli, da smo "živeli". Želimo biti srečni – a kaj to sploh pomeni in kako to doseči?

Ta del knjige poskuša odgovoriti na ta vprašanja. V njej je opisana cela vrsta različnih poti iskanja smisla, kot jih vidijo različni ljudje.

VSE, KAR STE SI VEDNO ŽELELI ...

ANKETA

Kaj je uspeh?

V čem lahko najdem izpolnitev?

Kaj hočem od življenja?

Kako lahko najdem srečo?

Ta vprašanja so postavili skupini študentov višjih šol. Na vprašanje, kaj pričakujejo od življenja, so se v odgovoru najpogosteje pojavile naslednje stvari:

- ➔ denar
- ➔ velika hiša
- ➔ velik in hiter avto (najraje BMW ali mercedes)
- ➔ dobro plačana služba

Revije, časopisi in televizija nas stalno zasipajo s podobami slavnih osebnosti, ki predstavljajo tisti popolni način življenja, o katerem mnogi med nami sanjajo. Kar se tiče gmotnih dobrin, imajo ti ljudje vse. Kljub temu pa so, kot grof iz Grosvenorja (na naslednji strani), še vedno nezadovoljni. Pogosto so odvisni od mamil in alkohola. Njihovi zakoni razpadajo, nekateri pa so se, žal, zatekli k samomoru.

**MILIJONAR
UMRL SAM
IN NESREČEN**

**Boy George »je bil
heroinska tarča«**

PETSTO MILIJONOV FUNTOV

Grof iz Grosvenorja
ima petsto milijonov funtov.
Preživlja medene tedne na Havajih.
Ima petsto milijonov funtov,
pa mora kljub temu preživljati
medene tedne na tem svetu.
Poročil se je bil z Natalijo.
Natalija mi sploh ni všeč.
Petsto milijonov funtov,
pa se poroči z nekom, ki
mi sploh ni všeč.
Grof iz Grosvenorja
nosi črn kovček
v svoji desni roki.
Petsto milijonov funtov,
pa mora kljub temu nositi
črn kovček v svoji desni roki.
Kovček je verjetno težak.
Grof se bo verjetno spotil.
Pod pazduhami se mu bodo
pojavile vlažne lise,
kot bi bil zidarski delavec
ali brezposeln gospod,
ki nosi črn kovček.
Domnevam, da ga včasih žulijo čevlji.
Domnevam, da včasih pozabi svoj robec.
Domnevam, da se sprašuje, ali ga ima
Natalija resnično rada.
Domnevam, da se sprašuje, kako bi bilo
imeti samo štiristopetdeset
milijonov funtov.
Grof iz Grosvenorja vzleti.
Sprašuje se, ali se ne bodo morda
vneli motorji letala.
Ve, da motorjev ne more podkupiti.
Ve, da je morje do milijonarjev povsem ravnodušno.
Pet ur je v zraku in je nemiren.
Petsto milijonov funtov in je nemiren.

Steve Turner, *Sodobno*

Tako je proti koncu življenja dal svoje bogastvo v sklad za Nobelove nagrade – nagrade, ki jih podeljujejo za dosežke na vseh področjih, ki koristijo človeštvu.

Kakšni so vaši cilji in stremljenja? Vse svoje življenje lahko zapravite tako, da lovite svoje sanje, na koncu pa boste razočarani, ker boste ugotovili, da so bile sanje le izmišljotina, ali pa, da v resnici niso bile vredne tolikšnega truda. Zato moramo vsi pregledati svoje cilje.

»» Večino svojega življenja trošimo svojo moč, da bi dobili, kar si želimo. V šoli lahko to pomenijo dobre ocene. Pri odraslih je to lahko avto (velik, močan?) hiša (ali morda kar dvorec?). Večino časa sploh ne dvomimo, da je to res tisto, kar si želimo. Samo predvidevamo, da bomo, ko bomo to stvar enkrat imeli, srečni in zadovoljni.

Ko pa se sredi svoje besne dejavnosti vendar ustavimo in se zamislimo, se nam lahko zastavi tole vprašanje: »Če res dobim to novo službo, ta boljši avto, če res grem na to potovanje – kaj pa potem? Kaj vse to sploh koristi?«

Obstaja znamenit rek: »Vzemi si čas za duhanje rožic.« Ko drvimo skozi življenje, zlahka prezremo vse radosti, ki se ponujajo ob poti. Zavedati se moramo, da je "pot do cilja" prav tako pomembna kot cilj sam. Pomembna je kakovost življenja, ne le končni izid. To ponazarja tudi rabin Kushner:

»» Rabin je nekoč vprašal odličnega člana svoje fаре: »Kadarkoli te vidim, se ti vedno mudiš. Povej mi, kam ves čas tako hitiš?« Mož mu je odgovoril: »Ženem se za uspehom, za izpolnitvijo, za nagrado za vse svoje trdo delo.« Rabin pa mu je odvrnil: »To je dober odgovor, če predpostaviš, da so vsi ti blagoslovi nekje pred teboj, da ti poskušajo pobegniti in jih lahko, če boš dovolj hitro tekel, ujameš. Ampak, ali se ti ne zdi, da bi bili ti blagoslovi lahko za teboj, da te poskušajo doseči, a bolj ko tečeš, težje te bodo ujeli?« Ali ni zares mogoče, da ima Bog za nas vse vrste čudovitih daril – dobro hrano, čudovite sončne zahode, brsteče rože spomladi in odpadajoče liste jeseni in tihe trenutke premišljevanja – mi pa smo ves čas na svojem lovu za srečo in nas Bog nikoli ne najde doma, da bi nam jih izročil?

H. Kushner, *Ko vse, kar ste si vedno želeli, ni več dovolj*

DVAJSETO STOLETJE: DUHOVNA PRAZNINA?

Kushnerjeve besede kažejo na božjo razsežnost življenja. V našem sodobnem času dvomov in materializma, ko ljudje poskušajo z denarjem in lastnino zapolniti praznino v sebi, so se mnogi zavedli notranjega duhovnega hrepenenja. Carl Jung je v tej praznini videl vzrok za marsikatero bolezen svojih pacientov:

»» Med mojimi bolniki, ki so v drugi polovici življenja, to je po petintridesetem letu, ni bilo niti enega, pri katerem njegove težave v bistvu ne bi izvirale iz njegovega odkritja religioznega pogleda na življenje. Zanesljivo lahko rečem, da se je vsak od njih čutil bolnega, ker je izgubil tisto, kar vse religije vseh časov dajejo svojim vernikom in da se nobeden med njimi ni zares pozdravil, če ni spet pridobil tega religioznega pogleda na življenje.

C. G. Jung, *Sodobni človek v iskanju duše*

Vendar pa bolniki zdravila ne priznavajo tako radi, o čemer piše tudi kardinal Basil Hume:

»» ... danes obstaja hrepenenje po Bogu, ki pa ga pogosto ne prepoznamo in zato ne priznamo. Gre za globok nemir, ki ga ne morejo potešiti materialne dobrine ali povsem zemeljske vrednote ...

Kardinal Basil Hume v *The Tablet*

Drugi pisci pa povezujejo duhovni nemir (praznino) s porastom kriminala in državljanske nepokorščine v družbi:

»» ... osiromašeno notranje življenje pelje človeka dvajsetega stoletja k mamilom, zločinom in grabljenju potrošnih dobrin in minljivih zunanjih doživetij.

Theodore Roszak

Medtem ko nekateri politiki poudarjajo potrebo po pouku morale in etike v šolah, pa nekateri pisatelji opozarjajo na potrebo po ponovnem odkritju duhovnega:

»» Nihče še ni ponudil zadovoljive razlage, zakaj se je v zahodni civilizaciji pojavilo tako zelo veliko nasilja, zlorab otrok, zločinov in uživalcev mamil. Obstaja nekakšna notranja bolezen, strašno nezadovoljstvo z življenjem, kar pa ni samo ali nujno povezano z gmotno revščino. Prizadeva tudi tiste, ki niso revni ... Trpijo za praznino duha, ki jih sili k nasilju, divjaštvu in krutosti, da bi tako napolnili svojo izpraznjenost ... Vsakdo potrebuje nekaj svetega, nekaj, kar mu privzdiguje duha, nekaj, s čimer sega proti neskončnosti.

Ephraim Gastwirth v *The Times*

NOBEN ČLOVEK NI OTOK

»» Hasidska (judovska) zgodba pripoveduje o možu, ki je šel na sprehod v gozd in se tam izgubil. Ure in ure je taval okrog in poskušal najti pot nazaj v mesto. Preizkušal je eno stezo za drugo, a nobena ga ni pripeljala iz gozda. Potem pa je nenadoma naletel na drugega moža, ki je hodil po gozdu. Zaklical je: »Hvala Bogu za človeško bitje. Ali mi lahko pokažeš pot nazaj v mesto?« Drugi mož je odgovoril: »Ne, tudi sam sem se izgubil. Lahko pa si takole pomagava. Drug drugemu poveva, katere steze sva že preizkusila in bila razočarana. Tako bova lažje našla tisto, ki naju bo popeljala ven.«

H. Kushner, *Ko vse, kar ste si vedno želeli, ni več dovolj*

Kaj pomenita uspeh in izpolnitev za širšo skupnost?
Ali je lahko posameznik uspešen na račun drugih?

Mnogi različni posamezniki in skupine v tej knjigi so že nakazali, da uspeh in izpolnitev nista le osebna, posameznikova stvar. Naša izpolnitev je namreč povezana z drugimi ljudmi. Judje radi poudarjajo svojo pripadnost in istovetenje z večjo celoto; muslimani imajo Islamsko skupnost. Kristjani poudarjajo, da božjo ljubezen izkazujemo tako, da služimo drugim.

To poglavje govori o tem, da smo le del večje celote in da sta naša izpolnitev in naš uspeh nekako povezana s to celoto. Ogledali si bomo, kaj to pomeni v življenju različnih ljudi; tu razlagajo, kaj njim pomeni uspeh in izpolnitev. Nekateri med njimi so slavne osebnosti, drugi so manj znani. Nekateri so verni, drugi pa ne.

Bob Geldof je bil pred letom 1984 znan predvsem kot pevec pop glasbe v skupini The Boomtown Rats. Tistega leta pa se je začel ukvarjati z drugačnim delom, delom, ki prinaša notranje zadovoljstvo – z zbiranjem denarja za stradajoče v Etiopiji. V avtobiografiji *Je to to?* razmišlja o pomembnih dogodkih tistega leta: »(do tistega časa) sem vedel, da vse skupaj v mojem življenju ni bilo vredno nič ... zame so se v tem posebnem trenutku zbrale vse niti življenja.«

Pravi, da je delal iz občutka "notranje nuje", ki ga je prvič občutil, ko je delal v Simonovi družbi, kjer je pomagal pijancem in brezdomcem v Dublinu potem, ko je odšel iz šole:

»» Vse to so naši sosede. Ponovno moramo odkriti občutek odgovornosti eden za drugega. Prav zaradi tega sem imel rad Simonovo družbo. Tam so preprosto naredili, kar je pač bilo v njihovi moči, brez kakšnih pogojev. Vse to se mi je zdelo bolj resnično in pomembno od vsega, kar sem počel kdaj prej ... Čutil sem in še vedno čutim, da mora biti smisel življenja kaj več kot to, da hodimo v službo, pridemo domov in gremo spat. Vrednost in dostojanstvo človeka ni v njegovem delu ali njegovih sposobnostih, ampak mu vrednost daje pomembnost človeškega bitja.

O koncu koncerta za pomoč Live-Aid Bob Geldof pravi:

»» Mislim, da je to najboljši dan mojega življenja. Nisem bil prepričan, kaj se je bilo zgodilo v Angliji in povsod drugje, a sem vseeno "vedel". Nekako je nekaj bilo dobro. Cinizem, pohlep, sebičnost, vse to je za trenutek izginilo. Bil je to dober občutek. Mnogi ljudje so v sebi spet odkrili nekaj ... Ugotovil sem, da so imela dejanja ljudi mnogo bolj simboličen kot praktičen pomen. Postal sem nekakšen Vsakdo, ki je prišel in naredil, kar bi si tudi oni sami želeli storiti ... Predstavljal nisem nikogar, razen sebe in milijonov drugih, ki so želeli pomagati. Množico sočutnih.

Jimmy Savile, predlagatelj prve lestvice Top Pops (leta 1964), je disc-jockey in radijski ter televizijski napovedovalec. Čeprav zasluži približno 250.000 funtov letno, se je zavestno odločil, da bo na ta način preživel le deset odstotkov svojega časa. Preostalih devetdeset odstotkov časa pa posveča dobrodelnosti. Tako se je odločil, ker želi živeti povsem drugačno življenje od tistih, ki služijo več in več denarja in jim je to samo sebi namen. Poleg tega, da svojo slavo in osebnost izkorišča za zbiranje denarja v dobrodelne namene, tudi sam dejavno pomaga drugim. Ker si je želel početi nekaj koristnega, je začel delati kot strežnik v bolnišnici v Leedsu. Ugotovil je, da je tako pridobil čas in priložnost, da razmišlja in se sooča z globokimi stvarmi v življenju.

»» Denar in slava sta že lahko zabavna, nista pa vse.
Ko se enkrat navadiš tega, da imaš veliko denarja, ti to postane precej nepomembno. Potemtakem, ko sem se pre-skrbel za stara leta, pomeni, da služim veliko denarja, moje potrebe pa so manjše. In kaj bi lahko bilo boljše, kot da ga služim za nekoga drugega.

Jimmy Savile, *Kot se dogaja*

ZAKAJ TRPIJO DOBRI LJUDJE?

Če bi bil Bog dober, bi si želel, da bi bila vsa njegova bitja popolnoma srečna in če bi bil vsemogočen, bi lahko storil, kar bi si želel. A njegova bitja niso srečna. Tedaj Bog ni dober ali ni vsemogočen ali pa ni eno ne drugo.

C. S. Lewis,
Vprašanje bolečine

KJE JE ON?

Rad bi srečal Boga.
Rad bi mu povedal nekaj stvari.
Rad bi mu rekel:
»Bog, zakaj ustvarjaš ljudi in jim potem nameniš trpljenje in brezupen boj, da živijo kratko in nesrečno življenje kot prašiči in potem nemarno umrejo in strohnijo?

Bog, zakaj lepe deklice, ki si jih ustvaril, postajajo vlačuge, se postarajo, izgubijo zobe, umrejo in zgnijejo in potem obupno smrdijo?

Bog, zakaj dovoljuješ, da tisoči in milijoni bitij, ki si jih ustvaril po svoji podobi in sličnosti, živijo kot krdela psov v umazanih bajtah in četrtih, medtem ko se nekaj izkoriščevalcev redi od njihovih žuljev in potu in brez dela živi v kraljevskih palačah?

Bog, zakaj dovoljuješ, da so ljudje lačni, da stradajo in umirajo od sifilisa, raka in jetike?

Bog, zakaj ne zganeš svojega prsta in ljudi ne rešiš ... vsega trpljenja in nadlog?«

Vse to bi rad rekel Bogu, če bi ga lahko našel, kako se skriva za drevesom. A Bog je bister poba. Dobro se je skrill!

V tej knjigi bomo pokazali, kako so si različni ljudje odgovorili na vsa ta vprašanja, da so lahko prenašali trpljenje v svojem življenju. V tem prvem poglavju pa skušamo samo predstaviti ta problem.

Margaret Spufford v svoji knjigi *Češčenje* razglablja o vprašanju trpljenja v zvezi s svojo hčerko, ki ima izjemno redko dedno presnovno bolezen cistinozo. Bolezen ogroža človekovo življenje. Naslednji odlomek je iz dela knjige, v katerem pripoveduje o času, ko je skupaj s hčerko živela v otroški bolnišnici:

»Z obstojem nacističnih taborišč in podobnega, skratka z obstojem zla, ki ga povzroči človek, bi se lahko, kot zgodovinarica, spopadla in si ga razložila povsem razumsko. Genetsko zlo, bitja, ki so okvarjena že od rojstva oziroma od spočetja dalje (kot je bilo tudi z mojo hčerko) – to pa je presehalo moje sposobnosti dojemanja in razumevanja. Ti otroci so trpeli (in trpljenje malih otrok je zelo hudo, še posebej, ker jim ne moreš ničesar razložiti), ker so bili narobe ustvarjeni.

Od nekdanj mi je bilo stvarjenje novega življenja in naš mali delež, ki ga imamo pri tem, izredno pomemben dokaz božje prisotnosti. Zdaj pa sem tu tedne in tedne živela med pone-srečenimi stvaritvami, zavrženimi od nebeškega Očeta; bili so kot lončene posode, pri katerih je lončarjeva roka očitno med delom nekoliko zdrsnila vstran.

Mislím, da je pri meni izbilo sodu dno nekega dne, ko sem poskušala potolažiti majcenega, trpečega otročka (besede so tu neuporabne, pomaga le nežen dotik) in sem ga hotela pobožati po glavicí, pa je pritekla medicinska sestra in v strahu zavpila: »Ne dotikajte se ga, lahko mu zdrobite lobanjo!« Istega dne mi je telefoniral neki "pobožni" prijatelj in mi rekel z zavistjo v glasu: »Tvoja vera ti mora biti v veliko pomoč.« Pa mi ni bila. Vera v vsemogočnega in neskončno ljubečega Stvarnika, ki je sposoben ustvariti taka bitja, kot sem jih tam videla, mi je povzročila vsaj toliko novih težav, kolikor mi jih je pomagala rešiti.

Bila sem tam, kristjanka, predana veri v vsemogočnega, ljubečega Očeta, Stvarnika. Bila sem tam, kjer je prav vse govorilo proti tej vsemogočnosti, med samimi "spodrsaljaji" tega Stvarnika.

RAZMISLITE

- ➔ Nekateri ljudje pravijo, da Boga ne more biti, ko pa je na svetu toliko trpljenja. Kaj pa vi mislite?
- ➔ Kakšne razloge bi lahko imel dobi Bog, da dopusti na svetu obstoj dobrega in zlega?
- ➔ Preberite si še enkrat pesem Kje je On? Kaj občutite ob njej? Kaj pa bi vi vprašali Boga, če bi imeli to možnost?

jih pogosto vleče k Njemu, pa vendar dobro čutijo prepad, ki jih loči od Njega. Možnost za obnovo tega razrahljanega razmerja je bila le ta, da se je sam božji sin, Jezus Kristus, rodil na zemljo in se tako vključil v človeško zgodovino (glej poglavji 8 in 9). Zdaj pa se ljudem pogosto zdi, kot da se jim Bog skriva in da jim le tu in tam daje bežne namige, ki naj potrdijo njegovo prisotnost. Nič več se človek in Bog skupaj ne sprehajata po vrtu. (Gen 3, 8).

➔ **Pokvarjena razmerja med ljudmi.** Namesto, da bi vsi ljudje živeli kot ena družina, so si med seboj tekmeči in sovražniki.

➔ **Pokvarjeno razmerje do matere Zemlje.** Porušena je ubranost, ki jo je bil predvidel Bog. Namesto da bi bili zemlji gospodarji in oskrbniki, jo izkoriščamo in zlorablamo, onesnažujemo in ji grozimo z uničenjem!

Povsem upravičeno lahko rečemo, da so vse to posledice tega, da se je človek uprl Bogu, pač v skladu s svojo možnostjo, da se svobodno odloča. A če bi se zadovoljili s tako razlago, ne bi videli celotne slike. Po pripovedovanju Svetega pisma je človeka k uporju Bogu nagovoril uporni božji angel, Satan.

RAZMISLITE

➔ Neki pisec takole ugovarja razlagi, da je za trpljenje odgovorna človekova svobodna volja:

➔ Mislim, da vsega trpljenja in zla na tem svetu ne moremo pripisovati človekovi upornosti. Toliko zla in vse njegove posledice, trpljenje nedolžnih bitij, nepopolnost in pokvarjenost, ki tako prevevata vse živo, se mi zdi, nam preprečuje, da bi sprejeli to razlago. Grozljivost podedovanih duševnih prizadetosti, hudo duševno trpljenje, različne vrste bolezni, še posebno pri živalih, kažejo na to, da je vzrok izven človeka, kažejo na neko temeljno neubranost med Bogom in stvarstvom. Precej se strinjam z nekim poslušalcem, ki je na vsak dokaz o božji ljubezni odgovoril s preprostim vprašanjem: »Kaj pa rakave bolezni pri ribah?«

Evelyn Underhill, *Pisma*

Kako dobra pa je po vašem mnenju razlaga vseh oblik trpljenja s človekovo svobodno voljo?

➔ Če predpostavimo, da imajo vsi ljudje svobodno voljo, kaj se zgodi z našo predstavo o Bogu? Ali ga še lahko imamo za vsemogočnega?

SKRIVNOST TRPLJENJA

Nekateri ljudje zavzeto trdijo, da v trpljenju ni mogoče najti smisla ... da je trpljenje pač skrivnost. V tem poglavju bomo razmišljali o skrivnostnosti trpljenja. Nekateri odlomki, ki smo jih izbrali za to poglavje, slonijo na veri v Boga, drugi pa ne.

Iskanje smisla sredi trpljenja pri nekaterih ljudeh postane obupan klic:

➔➔ Ne prosim Te, da mi razkriješ skrivnost svojih poti - tega bi ne mogel prenesti. Prosim Te le, da mi pokažeš eno samo stvar, pokaži mi, da bom globoko in jasno uvidel, kaj to, kar se mi dogaja ta hip, pomeni zame, kaj zahteva od mene, kaj mi želiš Ti, gospodar sveta, na ta način povedati. Oh, ne želim vedeti, zakaj trpim, rad bi le vedel, ali trpim po Tvoji volji. <<<

Levi Jichak iz Berdičeva, iz knjige Cicely Saunders *Onkraj bolečine*

Peter Lippert je napisal:

➔➔ So ljudje, ki vse vedo, ki so prodrli prav do tvojih velikih misli in načrtov in so jih lepo in natančno razložili. Razlagajo in dokazujejo mi, da vse mora biti prav tako, kot je, in da je vse najbolje tako, kot je. A jaz teh ljudi, ki znajo vse razložiti, ki opravičujejo in najdejo razlago in izgovor za prav vse, kar storiš, ne morem prenašati. Jaz raje priznam, da ne razumem. Priznam, da ne morem doumeti, zakaj si ustvaril bolečino in trpljenje, toliko bolečine, tako strašne in nore in nesmiselne bolečine. Ponižno stojim pred tvojo veličino; a ne drznem si dvigniti oči k tebi. V njih je preveč gorja in solza. Zato ti ne morem pogledati v obraz. <<<

Iz knjige Ladislausa Borosa *Trpljenje in božja previdnost*

V naslednjem odlomku pa Margaret Spufford poskuša ugotoviti, zakaj je trpljenje skrivnost:

➔➔ Na oddelku za presnovne bolezni je bilo okoli mene vse polno "napak stvarjenja", tistih, ki jih je naravni izbor izvrigel. Treba bi bilo uskladiti trditve znanosti o naravnem izboru in teološke trditve o ljubečem, vsemogočnem Stvarniku. Pa je to sploh mogoče? To je bil najtrši oreh mojih razmišljanj. Ti izmečki narave so bili dojenčki, z vsemi potrebami,

Neki Žid je na vso krutost v Auschwitzu odgovoril s temi besedami:

Krvnik je ubijal za prazen nič, žrtev je umrla za prazen nič. Noben Bog ni prvemu ukazal, naj postavi grmado, niti drugemu, naj zleze nanjo. Vse žrtve v Auschwitzu so bile nesmiselne. Če ima trpljenje enega človeka kakšen smisel, nima trpljenje šestih milijonov ljudi prav nobenega.

ZNAKI TEŽAV

TEŽAVE MOŠKOSTI

Ženske se pritožujejo nad spolnim nadlegovanjem na delovnem mestu

Skrivnost zasvojenosti s seksom

Take in podobne naslove lahko vsak dan vidimo v časnikih in na televiziji. V naši družbi so posilstva, zlorabe otrok in spolna neenakopravnost med spoloma vse prepogost pojav.

6. decembra 1989 je kanadski študent na univerzi v Montrealu postavil v vrsto štirinajst žensk in jih postrelil. Pri tem je vpil: "Vse skupaj ste navadne feministke! Sovražim feministke!"

Če imamo pred očmi vse to, ali je naša spolnost res lahko nekaj, kar je vredno častiti? Kaj se je zgodilo? Ali je šlo nekje nekaj narobe? Tako prav gotovo mislita Celia Haddon in C. S. Lewis, ki se vprašanja spolnosti lotevata iz povsem različnih zornih kotov:

>> Morda je to nesmiselno, a jaz sem nadvse zaskrbljena nad tem, kako se v naši družbi prepletata spolnost in jeza. Pornografija je vedno bolj sado-mazohistična. Obstajajo dokazi, da pogostnost sado-mazohističnega vedenja narašča. Ženske revije, ovitki gramofonskih plošč, poceni romani, drage uspešnice, revije z mladimi dekletci – povsod se zdi, da gre spolnost z roko v roki z grobstvo, surovostjo, včasih celo s krutostjo ... Skrbi me ..., da je posilstvo lahko predmet tolikih šal. Tega me je strah in želela bi si, da bi bilo tega strah več ljudi okoli mene. **<<**

Celia Haddon, *Meje spolnosti*

>> Za strip-tease, kar pomeni predstavo, ko se dekle na odru slači, zlahka dobimo številno občinstvo. Zdaj pa si predstavljajte, da bi prišli v deželo, kjer bi ljudje množično drli v dvorane, v katerih bi na oder prinesli pokrit krožnik, potem pa bi ga prav počasi odkrivali, tako da bi ljudje, tik preden bi se ugasnile luči, lahko na njem videli zrezek ali kos slanine. Ali si ne bi mislili, da se je v tej deželi zgodilo nekaj čudnega z okusom za hrano? **<<**

C. S. Lewis, *Pravo krščanstvo*

Kljub vsem ženskim gibanjem, ki se pojavljajo v tem stoletju, se po vsem svetu še naprej krepijo spolni stereotipi, namesto da bi častili medsebojno odvisnost in dopolnjevanje obeh spolov.

>> V načinu, kako naša družba pojmuje "moškost" in "ženskost" je nekje nekaj hudo narobe. Med dečke in deklice se že v najranejši mladosti zabija klin razlikovanja. **<<**

New Internationalist, september 1987

>> Deklice vzgajamo – starši, družba, politiki in mediji – tako, da jih prepričamo, da morajo biti privlačne, ubogljive, sočutne in ljubeče, dečke pa učimo, da morajo biti tekmovalni, častihlepni, odločni, iznajdljivi, močni. Ko odrastejo, deklice že vedo in sprejemajo, da lahko dečki dosežejo več. Sprejemajo, da bodo dečki dobili boljše službe in se v svojih poklicih više povzpeli. **<<**

Derek Llewellyn-Jones, *Vsak moški*

Poleg vsega tega so vsi vzvodi moči še vedno v glavnem v moških rokah. Raziskava v reviji *Cosmopolitan* je dala za razmere v Veliki Britaniji take podatke:

- ➔ Tedenski zaslužek žensk je leta 1990 znašal v povprečju le 68 odstotkov moškega.
- ➔ Le ena četrtnina direktorjev je žensk. Više po lestvici gremo, manj žensk najdemo.
- ➔ Od 650 članov parlamenta je 44 žensk.
- ➔ *New Internationalist* navaja (september 1987), da "moški zaslužijo 90 odstotkov svetovnega prihodka in imajo v lasti 99 odstotkov svetovnega premoženja."

Pojav feminističnih idej kljubuje tradicionalnim zamislim o moški večvrednosti. Tako pri moških kot pri ženskah naletimo na odpor do prisilnega jopiča, ki je bil vsiljen spoloma, zavračanje stereotipov, želja o novi razdelitvi in vrednotenju vlog. Kalupi vlog se menjajo, a koliko, kako hitro in kako učinkovito?

RAZMISLITE

- ➔ Kaj si predstavljate pod izrazoma "moško" in "žensko"?
- ➔ Kakšne "znake težav" v zvezi s spolnostjo vi vidite v družbi?
- ➔ Mislite, da je na spolnosti preveč ali premalo poudarka?
- ➔ Koliko so za jačanje spolnih stereotipov odgovorni mediji?

MOŠKO IN ŽENSKO V SKLADNOSTI

Biti moški ali ženska je bolj pomembno od samega telesnega spola. Telesni spol je v bistvu samo prilagoditev organskega življenja na osnovno nasprotnost, na katero se delijo vsa ustvarjena bitja. Ženski spol je preprosto ena od stvari, ki imajo žensko naravo, so pa še mnoge druge in Moško ali žensko nas zasleduje na mnogih področjih resničnosti, kjer bi moralo biti poudarjanje moškosti ali ženskosti povsem brezpredmetno.

»» Skladnost med spoloma je več kot le zunanje ujemanje dveh različnih bitij, moškega in ženske, v zakonu in njihovih družabnih razmerjih. Je tudi notranja skladnost v vsakem od nas, naj smo moški ali ženska, med moškimi in ženskimi težnjami znotraj nas. ««

Paul Tournier, *Dar čutenja*

»» Moškost in ženskost lahko razumemo le v luči sožitja enega z drugim. V osnovi sta ta dva pojma nasprotna, a se vendar dopolnjujeta. Podobna sta temi in svetlobi: zelo težko razumemo svetlobo, če je ne gledamo v luči teme in težko razumemo temo, če je ne gledamo v luči svetlobe. To sta dve skrajnosti iste resničnosti. ««

Robert Siegal

Starodavna kitajska religija vse stvarstvo deli na Yin in Yang. Ta dva nasprotna pola sta moški in ženska, ki stalno hrepenita po združitvi. Yin, ženski pol, je mehak, teman in občutljiv. Yang, moški pol, je trd, dejaven, živahen. In vendar prav ta njuna ločenost ustvarja ravnovesje, napetost, ustvarjalno silo, ki drži svet pokonci.

Podobno so stari Grki verjeli, da sta bila v začetku moški in ženski del združena v istem telesu. Bogovi so ju ločili in tako napravili moškega in žensko. Od tedaj moški in ženske iščejo svojo drugo polovico, da bi se spet združili v "celoto".

MOŠKO IN ŽENSKO V HINDUIZMU

Hinduizem, ena najstarejših religij na svetu, vidi božje v vsakem živem bitju. Bog ni le ustvaril vsega, kar je in je živo, ampak je vse, kar obstaja; oboje, moško in žensko soobstaja v vsem ustvarjenem redu. Skrivnost vse ustvarjalne sile v vesolju je pogosto prikazovana z izrazi spolnosti, predvsem v zvezi z bogom Šivo in njegovo družico Šakti oziroma Kali.

V templjih in svetiščih po vsej Indiji milijoni zvestih vernikov s pobožnim češčenjem častijo Šivo in Šakti s simboloma linguma in yoni, moškega in ženskega spolnega organa.

V pravem nasprotju s tem povečevanjem spolnosti pa je izjemno asketsko izročilo jogijev. Njihov cilj je povzdigniti se nad

vse oblike telesnega ali čutnega užitka in se tako približevati Bogu. Zanimivo pa je, da je Šiva tudi božanstvo jogijev. "On je Bog, v katerem se srečujejo vsa nasprotja in se izničijo v popolni enotnosti."

»» On je uničevalec življenja a tudi njegov stvarnik. Je strašni, a hkrati posebljena milina. V njem sta hkrati neutrudna dejavnost in brezmejni mir. V njem je razlika med spoloma, a hkrati je simbol enotnosti, ki presega vsakršno delitev. Je vir dobrega pa tudi zlega. ««

Priročnik založbe Lion Publishing: *Vodnik po svetovnih verstvih*

»» Ona je sila, ki ustvarja in uničuje, je maternica, iz katere vse izhaja in v katero se vse vrača. ««

Ajit Mookerjee, *Kali – ženska sila*

Hindujci so prepričani, da moško in žensko nista neodvisna, ampak potrebujeta drug drugega.

»» Energija boga je ženska in vsak bog je negiben, celo mrtev, brez svoje šakti. V Bramavaivarti Purani pravi Šiva durgi: "Jaz, Gospod Vsega, sem brez tebe le truplo." In Krišna priznava Radhi: "Brez tebe so vsa moja dejanja brez življenja." ««

Ajit Mookerjee, *Kali – ženska sila*

ZAMISEL O PARTNERSTVU

Ta misel o medsebojnem dopolnjevanju obeh spolov je glavna tema knjige Paula Tourniera *Dar čutenja*, v kateri bistvo moškosti povezuje z razumom, bistvo ženskosti pa s čutenjem. V tej knjigi razloži svoje naziranje, da je družba mnogo pretrpela, ker ni spoznala bogastva, ki ga lahko prinese partnerstvo:

»» Ker so ženske vedno puščali v ozadju, ker v razvoju niso imele tako rekoč nobene vloge, je zahodna kultura tako zelo usmerjena v moške vrednote – moč, razum, tehnologija. Moški so zgradili družbo stvari, ker so pri graditvi sodelovali le oni.

Tak je torej naš moderni zahodni svet – napreden, močan, učinkovit, a hladen, trd in dolgočasen. Svet, v katerem so bolezni, ki jih lahko objektivno spoznavamo, premagane, ogromno pa je nevroz, ki izhajajo iz pomanjkanja ljubezni. Svet, v katerem smo nakopičili ogromno bogastvo iz stvari, kakovost življenja v njem pa se je spridila. Zakaj kakovost življenja je del drugačne ureditve, ki upošteva čutenje.

Alli nismo pozabili brezpogojnega dopolnjevanja, ki je v naravi moškega in ženske in namena samega Boga, ko je dejal, da ni dobro, da je mož sam (Gen 2, 18)? Ali ne bi bilo bolje za

Če je Šiva združen s Šakti, lahko izkazuje svoje moči kot gospodar; če pa ni, se bog ne more premakniti.

Nirutta Tantra

Moral sem se naučiti, da je treba, če si želiš novo vrsto razmerja, če ljubiš žensko, ki ima svojo osebnost, plačati neko ceno, kot za vse dragocene stvari v življenju. Nawal se ni nameravala odpovedati tistemu, kar se ji je zdelo zanjo najpomembnejše – svojemu ustvarjalnemu pisanju, svojemu samospoštovanju in svoji pravici do enakopravnosti. In tako sva v dolgem in potrpežljivem prizadevanju vso stvar dodelala in izoblikovala svoje razmerje. Vsak dan sva napredovala za majhen korak, pomagala sva drug drugemu, včasih sva se prepirala, vedno pa sva se s težavami spoprijemala in se poskušala iz njih kaj naučiti.

Postopoma so mnogi, ki so prej mislili, da zakon, kot je najin, ne more uspeti, začeli na vso stvar gledati drugače. V mnogih pogledih nama zavidajo ...

Z Nawal nimava več nobene delitve vlog. Če jaz pišem, kuha ona, če piše ona, kuham jaz. Pere mi perilo in jaz ga perem njej, kakor imava pač čas. Vsa gospodinjstva dela opravljava oba in se pri tem izmenjujeva. Ona potuje sama in jaz potujem sam, najboljša pa je, kadar sva skupaj.

Živiva dobro življenje in iz tega črpava moč. A treba je bilo veliko časa, truda in pripravljenosti, da se učiva, spreminjava, prilagajava. In najin zakon je izjemen, vsaj v naši družbi. In če se stvari ne bodo spremenile, bodo taki zakoni še naprej izjeme.

New Internationalist, september 1987

Ker se danes toliko zakonov razdere, so mnogi mladi izredno previdni, preden sklenejo z drugim človekom doživljenjsko zvezo. V naslednjem odlomku pripoveduje rabin Kushner o mladem paru, ki prihaja k njemu, da bi se pogovarjali o njuni skorajšnji poroki. Sprašujeta ga, ali bi lahko priredili besedilo poročne obljube tako, da bi namesto "vse dni svojega življenja" rekla "dokler bo trajala najina ljubezen". Rabin jima odgovarja:

Tako vidva kot jaz vemo, da obstaja tudi nekaj, čemur pravimo razveza in prav tako vemo, da dandanašnji mnogi zakoni ne trajajo do smrti enega od zakoncev. A naj vama nekaj povem. Če bosta v zakon že vstopila z mislijo: "Če ne bo šlo, lahko kadarkoli nehava," če se ne bosta vsak pri sebi popolnoma vsidrala v zakon, v katerega se bosta podala, vama lahko skoraj z gotovostjo napovem, da vama ne bo šlo ... Razumeti morata, da bistvo poročne obljube ni v izražanju obojestranske pripravljenosti spati drug z drugim, ampak v tem, da se zavežeta sprejemati napake in razočaranja, ki so neogiben del tega, da se povežeta dve nepopolni človeški bitji. Dovolj težko je vzdržati v zakonu že, če vanj vložiš vse, kar imaš. Če pa je v razmerje vključen le del vaju, drugi del pa stoji zunaj in ocenjuje in se odloča, ali je sploh še vredno, potem nimata tako rekoč nobene možnosti za uspeh.

Harold Kushner, *Ko vse, kar ste si vedno želeli, ni več dovolj*

OSEBEN POGLED PO 17 LETIH

Včasih se sprašujem, zakaj sem se sploh poročil. Če danes pogledam nazaj, se mi zdi, da sploh nisem imel pojma, kaj to pomeni, prav gotovo pa svoje žene nisem poznal in mislim, da tudi ona mene ni kaj prida poznala. Prav čudim se, kako sva si upala obljubiti večno zvestobo.

Vendar sem vesel, da sva si jo. To je bilo, kot bi vstopila v sliko, ki postaja vedno bolj živa in zanimiva, kolikor globlje si v njej. Ne vem, ali sem bil na najin poročni dan zaljubljen. Danes sem. Moja čustva so močnejša, tako prijetna kot neprijetna in lahko jih sprejemam, kot jih prej nisem mogel, ker jih ne vzbuja moč moje volje, ampak varnost svobodno sklenjene in preizkušene zveze.

Mislím, da je Charles Williams rekel, da v spolni združitvi lahko izkusimo božjo ljubezen. Vedno bolj mislim, da je imel prav. Zelo mi je všeč tisti del poročnega obreda, ko moški reče ženski: "Častim te s svojim telesom." (V slovenskem obredu tega stavka ni – op. prev.) Morda je na prvi pogled bogokletno, da to rečemo ravno v cerkvi, kjer naj bi častili samo Boga. Čeprav vem, da to ne pomeni, da bi žensko postavljali na mesto Boga, pa mi vendar dovoljuje, da v srcu čutim, kar čutim v svoji strasti. Ne le, da sem vznemirjen, telesno vzbujen, tisti trenutek me popolnoma vsega vsrka vase. Ljubim jo s svojim srcem, razumom in vso močjo; in upam, da mi Bog pravi: "Lahko se tako počutiš, imaš moje dovoljenje. Pravzaprav sem te jaz tako ustvaril, to je moje darilo zate."

Mislím, da je v tem bistvo poroke: daje božje dovoljenje in božji pomen izražanju bistva moje spolne narave. Dovoljuje mi, da se razkrijem samemu sebi, drugemu človeku in Bogu. In daje mi okusiti božjo ljubezen – da ugotovim, da sem nag, a vseeno ljubljen.

Ne pravim, da je vse v zakonu tako. Ena od dobrih stvari v zakonu je, da je tudi zelo vsakdanji in enoličen. Postopoma spoznavam vedno več o svojem zakoncu in o sebi – o vajini neznanosti, dolgočasnosti, sebičnosti, pa tudi o vajinih darovih, navdihih in prijaznosti. Življenje je pač tako in naučiš se ga sprejemati. Naučiš se vedno ceniti eden drugega in vedno najti trenutke veselja in radosti eden v drugem.

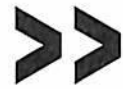
Ne vem, kako bi lahko kdo prišel do teh izkušenj izven zakona. Ko se dva poročita, stavita eden na drugega vse, kar imata, pred pričami, verni pa tudi pred Bogom. Močnejše obveze ni moč napraviti. Drug drugemu ne moreš ponuditi večje varnosti. Na koncu ti, seveda, lahko spodleti. A več nisi mogel storiti. Javna obljuba "vse dni svojega življenja" je kakor stikalo, ki lahko sprosti polno izražanje naše spolne narave.

Kakor resnično je Bog naš oče, tako resnično je tudi naša mati.

V našem očetu, Vsemogočnem Bogu, imamo svoj obstoj; v naši usmiljeni materi smo obnovljeni in okrepljeni ...

Naša moškost, naša ženskost torej nista le božje delo, ampak sta odsev njegove lastne narave: dvojni razlog za češčenje.

Človeška spolnost prodira v vsak konček našega bitja ... Naša spolnost je neizbrisna, nam je dana. Po drugi strani pa je naša spolnost popotovanje, odkrivanje, kaj za nas pomeni, da smo božji vzorec moškega ali ženske. Bog kliče vsakega človeka, naj razišče, kako nas je ustvaril.

June Osborne v *Priročnik o krščanski veri*

➡ Zakaj po vašem mnenju na splošno govorimo o Bogu kot o "Njem"? Ali se vam zdi zamisel o božjem materinstvu koristna?

➡ "Prvenstvena naloga naše spolnosti je, da nas vleče v razmerja z drugimi ljudmi." (June Osborne)

Ali je Bog zato ustvaril spolnost?

➡ "Skozi svoje izkušnje v spolnosti imamo možnost, da postanemo bolj odprti za njega tam onstran, ki mu pravimo Bog." (Jim Cotter)

➡ Kaj to po vašem mnenju pomeni?

IV.

ŽIVLJENJE IN SMRT Poslednje obzorje?

Chris Wright

Umrljivost

Cena za večno življenje?

Onkraj bolečine

Vstajenje

Pričakovanja

NEOZDRAVLJIVA BOLEZEN

Danes je umrlo približno 200.000 ljudi. Nekateri so umrli v nesrečah, drugi so bili umorjeni. Nekateri so umrli zaradi alkohola, drugi od lakote. Nekateri so umrli že v maternici, drugi pa od starosti. Nekateri so umrli pomirjeni z vsem svetom, drugi pa so se vse do konca borili proti vsemu svetu.

Smrt je edina povsem gotova stvar v življenju. Toda, ali je s smrtjo vsega konec? Ali "bistvo" v nas preživi propad našega telesa? Kako vera v življenje po smrti vpliva na življenje tukaj in zdaj? Ali nas ta vera lahko nauči ne le pravilno umreti, ampak tudi pravilno živeti?

Težko se sprijaznim z mislijo, da imam neozdravljivo bolezen. Napol sem se te svoje neozdravljive, dokončne boleznine zavedal že mnogo prej, preden je bila ugotovljena, saj se v naši družini deduje. Pravzaprav bi jo bil moral pričakovati. A vendar sem se šele prav pred kratkim začel zares zavedati, kako resna je ta moja bolezen.

Bolezen, zaradi katere trpim, se imenuje Umrljivost – in to bolezen sem podedoval od svojih staršev.

Ena najbolj usodnih stvari današnjega časa in sodobnega načina življenja je to, da si zakrivamo oči pred smrtjo. Skrivamo jo za zavese v bolnišnicah in ker je ne vidimo, nam tudi ni treba preiščevati o njej. Smrti smo dali pridih skrivnosti, grozljivosti. Pa vendar je to edina stvar, o kateri smo lahko povsem gotovi ... za katero lahko povsem nezmotljivo vemo, da nas bo doletela ... in prav vsi počasi, včasih pa niti ne tako počasi, postajamo trupla. Vseeno pa je beseda smrt za mnoge ljudi nekaj grdega, nekaj, o čemer naj bi se ne govorilo. Le zakaj? Zakaj o smrti ne želimo govoriti? Česa se bojimo? Zakaj bežimo v molk?

Nekdo je to tako zelo razširjeno razmerje do lastne umrljivosti ponazoril z naslednjim primerom:

Recimo, da se peljete z vlakom iz Sežane v Maribor. Ko stopite na vlak, si rečete: »Kako lepo! Najraje bi tukaj ostal kar za vedno!« Na vagon nalepite listek s svojim imenom, zagrnete zavese v svojem kupeju in si mislite: »Kako prijeten je ta moj domek.«

Potem pa vlak prispe v Maribor in sprevodnik vam reče, da morate izstopiti. Vi pa se trdno oklenete svojega sedeža in rečete: »Nočem izstopiti, ta kupe je tako prijeten.« Sprevodnik vam razloži, da je z vlaki pač tako, da je treba na končni postaji izstopiti, vi pa mu v odgovor zavpijete: »Tega pač nočem sprejeti.«

UČIMO SE UMRETI

Soočiti se s smrtjo je "božja šola".

W. Purcell, Čas za smrt

Prijatelj, ki mimo greš, rad bi, da veš, kot ti si zdaj, sem bil jaz nekda, kot zdaj sem jaz, boš ti, ko pride tvoj čas. Zato pripravi se, ker tudi tvoj korak po moji poti gre.

Napis na nagrobniku

Nekateri ljudje se odločijo, da bodo zveličani ob enajsti uri in umro ob pol enajstih!

Avtor neznan

Nekateri med vami si morda mislite: »Ali ni vse tole malo bolešno? Le zakaj bi zapravljali svoj čas s preišljevanjem o smrti, namesto da bi ga uživali in raje resnično živeli?«
Drugi si morda mislijo: »Ta most bom prečkal, ko dospem do njega.«

Že prej smo omenili, da nas smrt rada neprijetno preseneti; najraje nas zahrbtno napade in se nam približa takrat, ko jo najmanj pričakujemo. Če pa jo jemljemo le kot sestaven del našega življenja, nam lahko vanj vnese obilo resnosti in da vsemu našemu početju večji pomen.

Nekateri ljudje so šli s to mislijo še dlje: pravijo, da je zanikanje smrti nevarno za življenje. Bolj zdravo je, če se zavedamo resničnosti lastne smrti. V tem poglavju bomo razmislili o tem, zakaj je tako pomembno pripraviti se na smrt, in nanizali možnosti, kako se pripraviti.

Za trenutek razmislite tole: z jutrišnjim dnem se morda lahko začne vaše petindvajsetletno trpljenje zaradi multiple skleroze. Kako bi reagirali na to? Iz kakšnih notranjih virov bi črpali moč, da bi se lahko spoprijeli z boleznijo? Kako bi razvili take notranje vire, da bi se bili sposobni soočiti z vsem, kar vam utegne prinesiti življenje?

Mnogi ljudje se vse življenje izogibajo misli na svoj konec in pri tem upajo, da se bodo s tem znali in mogli spoprijeti, ko bo pač prišel njihov čas, da bodo ta most zmogli prečkati, kadar bodo do njega prispeli. Pa je ta način spoprijemanja s tem problemom stvaren? Ali je prav pričakovati, da bodo sposobni pripraviti se na smrt takrat, ko bodo morda trpeli strašne bolečine in bodo do konca izčrpani, ko jim bo življenjska moč odtekala skozi vsako poro telesa? Hude bolečine in strah pred smrtjo jih bodo takrat ovirali približno tako, kot če bi človek skušal rešiti težko matematično nalogo, pri tem pa bi imel ob ušesih ogromne zvočnike, iz katerih bi na ves glas donela rock glasba.

Ljudje, ki se poklicno ukvarjajo z umirajočimi in zapuščenimi, pogosto poudarjajo, kako zelo je pomembno, da se človek na smrt pripravi že takrat, ko je še sredi vsega življenjskega dogajanja. Neka socialna delavka je rekla: »Kdor živi neurejeno, bo tako tudi umrl.« Zdravnik, dr. Timothy West pa pravi:

»Človekov pogum ali vera se navadno ne pokažeta šele ob smrtni postelji. Vseeno pa se te lastnosti, ki so se za časa življenja le nakazovale, v polni meri, resničnosti in moči, pokažejo šele, ko človek umira. Vse življenje se pripravljamo za smrt.«

Iz W. Purcell, Čas za smrt

Vse to pa ni nič novega. Mnogi verski pisci so že v sedemnajstem stoletju poudarjali, kako pomembno je, da življenjske izkušnje uporabimo kot pripravo na smrt. Škof Jeremy Taylor je napisal dve knjižici z naslovoma *Sveto živeti* in *Sveto umreti*. Sporočilo obeh knjižic pa je tesno povezano – škof piše: »Pripravite se na smrt z dobrim življenjem.«

Nekdo, ki se v svojem poklicu ukvarja z umirajočimi ljudmi, je zapisal:

PRIPRAVLJENI NA KARKOLI

Ne morem še umreti.

Nisem se še poslovil.

Nisem še uredil svojih poslovnih zadev.

Nisem še pripravljen, strah me je.

Le redki ljudje živijo tako polno, da jim smrt ne predstavlja grožnje ... Večina se smrti otepa tako, kot so se oteпали življenja.

Stephen Levine, *Kdo umre?*

Seznam razlogov bi bil lahko brez konca, saj smrt pogosto prekine življenje, kakor nezaželen gost prekine zabavo. In še huje, življenju naredi konec in razkrinka, kaj je zabava pravzaprav sploh bila. Pričakovanje smrti ljudi napolni z grozo, saj se tedaj v njihovih mislih začne porajati množica dvomov in negotovosti. »Nisem še pripravljen, nisem še pripravljen, nisem še pripravljen.«

Kako se torej lahko pripravimo? V naslednjih vrsticah lahko preberete nekaj namigov.

Smrt je edina stvar, ki je ne moremo nadzirati. Prav zato se je tako bojimo. Ko se nenadoma pojavi pred nami, smo soočeni z nečim, česar nismo načrtovali in čemur navadno nismo kos.

Večina ljudi si v življenju prizadeva za čimveč prijetnega, izogibajo pa se bolečini in trpljenju, kakor da bi bila bolečina naš veliki sovražnik. Zato občutke negotovosti, strahu in dvoma skrivajo in se pretvarjajo, kot bi jih sploh ne bilo. Namesto da bi se s temi neželenimi občutki spoprijeli in jim pogledali naravnost v obraz, jih zakopljejo globoko v svojo notranjost. Zato se ti občutki ne "predelajo" in seveda tudi ne izginejo. Ostajajo tam, globoko v človeku, in čakajo, kdaj bodo pokazali svoj nemarni obraz. In prikažejo se takrat, ko je človek najbolj ranljiv, najmanj sposoben boja.

To je tudi razlog, zakaj je toliko ljudi nepripravljenih na smrt, ko ta pride – takrat se morajo najprej spoprijeti še s celim kupom svojih zatajenih čustev. In umreti postane zanje skoraj nemogoča naloga.

O tej množici potlačenih občutkov, s katerimi se je moral soočiti, ko se mu je smrt nevarno približala, nam govori bolnik, ki umira za aidsom:

Dva dečka sta gledala babico, kako hodi gor in dol in prebira svoj molitvenik. Eden je vprašal drugega: »Kaj pa babica dela?«
Drugi je odvrnil: »Pifla se za svoj zaključni izpit!«

ŽIVLJENJE Z NESMRTNIMI

V tem poglavju bomo iz vsega že zapisanega povzeli ugotovitve, kako lahko vera v posmrtno življenje vpliva na človekovo življenje na tem svetu.

C. S. Lewis je jasno čutil, kako vera v posmrtno življenje lahko vpliva na naša razmerja s soljudmi:

»» Nikakor ne moremo govoriti o "navadnih" ljudeh. Vsi ljudje bodo nekoč nesmrtni ... in če se tega zavedamo, bo to dejstvo gotovo pomagalo oblikovati naše razmerje do njih na tem svetu.

V luči tega spoznanja bi morali živeti z drugimi ljudmi, v tej luči bi morali gledati vsa naša prijateljstva, ljubezni, igre, politiko. Zakaj šalimo se z nesmrtniki, z njimi delamo, se z njimi poročamo, prepiramo in jih izkoriščamo.

To sicer še ne pomeni, da bi morali biti vedno na vso moč resni. Moramo se igrati. A naše veselje naj bo tako, da vse ljudi že osnovi jemljemo resno - nobene vzvišenosti, nobene ujedljivosti. In naša ljubezen mora biti resnična.

C. S. Lewis, *Teža slave*

Pri muslimanih ima vera v posmrtno življenje velik vpliv na zdajšnje življenje, saj verjamejo, da bodo po smrti odgovarjali za svoja dejanja na tem svetu:

»» Vsak človek (duša) je odgovoren za svoja dejanja. Tisti na desnici bodo v svojih vrtovih spraševali grešnike: »Kaj vas je pripeljalo v Pekel?« In ti jim bodo odgovarjali: »Nismo molili in nismo nahranili lačnih. Brez konca smo razpravljali in zanikali Sodni dan, dokler nas ni ujela smrt.«

Sura 74, 40-47

Zaradi te odgovornosti po smrti živijo muslimani v nekakšnem zavedanju božje prisotnosti, ki mu rečejo *taqwa*:

»» Biti v stanju "taqwe" je povsem nekaj drugega od navadnega življenja. To zavedanje popolnoma spremeni muslimanova nagnjenja in ga odvrta od mnogih reči, ki bi mu sicer prinašale veliko sebičnega

Vsaka duša bo poplačana po svojih delih, zakaj Alah ve za vsa naša dejanja.

zadovoljstva. Ker se zavedajo "božjih oči", celo mislijo povsem drugače.

R. Kendrick, *Raziskovanje verstev: Islam*

Po mišljenju muslimanov je torej vsakdo sam odgovoren za svoje življenje po smrti. Življenje na zemlji jemljejo kot preizkus naše osebnosti; kako se odzovemo na to življenje, pa določa, kakšno bo naše prihodnje življenje.

(Med tem gledanjem na poslednjo sodbo in gledanjem kristjanov je pomembna razlika: kristjani verujejo, da sami po smrti ne bodo kaznovani za svoje grehe, saj je Jezus, ko je bil križan, prevzel krivdo in kazen vseh ljudi nase.)

PREVEČ USMERJENI V NEBESA?

Ali nas lahko vera v posmrtno življenje zavede tako daleč, da bi si želeli čimprej končati svoje tukajšnje bivanje? Mary Batchelor v svoji biografiji Catherine Bramwell-Boothove, vnukinje ustanovitelja organizacije Salvation Army, piše o pogovoru med Catherine in Malcolmom Muggeridgeom:

»» Pri stotih letih se je Catherine še vedno dobro držala in je še vedno uživala v življenju. Pogosto je rekla: »Zaljubljena sem v življenje« in »Hočem ostati živa.« Tako rada je imela poznane stvari in tako negotovo se je počutila pred neznanim, kakor vsak človek. »Neprijetno je živeti tako blizu smrti,« je priznala. »Sploh mi ni všeč. Tako pač čutim in mislim, da Bog ni jezen name, saj me je On naredil takšno, kakršna sem.«

Malcolm Muggeridge se je ves dan pogovarjal s Catherine o televizijski oddaji, ki naj bi jo posneli v čast njeni stoletnici.

»Okarala me je,« je pripovedoval, »ker sem rekel, da se veselim svoje smrti, ona pa tega še slišati ni marala. Rekla je, da je to naravnost smešno, saj je življenje čudovito in dobro in da sama, čeprav jih ima že sto, upa, da bo še naprej živela. Najbrž me je hotela nekoliko potegniti.« Najbrž ga ni hotela potegniti, saj je nekaj let poprej Petru Franceu, ki jo je vprašal, ali se ji ne zdi, da mora biti smrt, prav kakor življenje, vznemirljivo doživetje, odgovorila:

»Kje pa, mislim, da je smrt grozna!«

Za to Catherininu občutje obstaja prav dober razlog. Celo v Svetem pismu piše, da je smrt poslednji sovražnik – sovražnik, ki ga bo Bog uničil, ko bo vse prenovil.

Drugim ljudem pa vera v posmrtno življenje s Kristusom pomaga prenašati tegobe in trpljenje tega življenja. David Watson je, ko je ležal, umirajoč za rakom, zapisal:

Zvečer ne pričakuj, da boš živel do jutra; zjutraj ne pričakuj, da boš živel do večera. Črpaj iz zdravja za bolezen in iz življenja za smrt.

Hadith, iz knjige R. Kendricka